

Дієвим і практичним засобом визначення взаємозв'язку і взаємозалежності між цими факторами, а отже, й інструментарієм управління фінансовим результатом є давно відома методика аналізу співвідношень «витрати – обсяг – прибуток» (або CVP-аналіз; «Cost – Volume – Profit») [2, с. 91]. Цей вид аналізу вважається одним із найбільш ефективних засобів планування і прогнозування діяльності підприємства. Він дає змогу: оптимізувати пропорції між змінними і постійними витратами; оптимізувати пропорції між ціною й обсягами реалізації продукції; мінімізувати підприємницький ризик; оцінювати та прогнозувати фінансові результати; виявляти резерви [3].

Отже, для досягнення рентабельності в перспективі діяльності підприємств пріоритетність в процесі управління фінансовими результатами доцільно спрямувати на застосування чітких інструментів, а саме: планування і прогнозування прибутку підприємства на основі досягнення оптимальної взаємозалежності постійних і змінних витрат, ціни та обсягів виробництва продукції; розробка програми рентабельності виробництва провідних різновидів продукції, що відповідатимуть вимогам ринку і запитам споживачів, виходячи із існуючих перспектив використання власного ресурсного запасу, що дасть змогу оптимізувати отримання прибутків на одиницю залучених у ресурсів; розробка власної стратегії розвитку з урахуванням чинників впливу.

Література

1. Коронавірус VS бізнес. Сайт Економічна правда. 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/2/658857/>
2. Одинцова Т.М., Невмержицька О.В., Чаус І.В. CVP-аналіз як інструмент управління фінансовими результатами підприємства. Фінансовий простір. 2013. № 1(9). С. 90–95.
3. Купріна Н. М. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства: теоретичний та практичний аспект. Економіка харчової промисловості. 2018. 10. Вип. 4: 48-57.

УДК 330.131.7

Яцишин С. Р.,

к.е.н., доцент,
докторантка кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

ОЦІНКА РИЗИКООРІЄНТОВАНИХ ОПЕРАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ЇХ АНАЛІЗУ

Процес прийняття й виконання управлінських рішень, які мінімізують несприятливий вплив випадкових подій, а також сприяють використанню нових можливостей, що відкрилися, визначено як управління ризиком.

В процесі стратегічного розвитку суб'єкта господарювання управління ризикоорієнтованими операціями (РОО) охоплює комплекс заходів, спрямованих на забезпечення високого рівня ефективності функціонування цього суб'єкта і мінімізацію (або майже повне усунення) можливих втрат (збитків) в процесі здійснення тих чи інших стратегічних змін.

Одним з актуальних питань теорії управління ризиком залишається питання розробки стратегії. Одним із механізм управління РОО суб'єкта господарювання при формуванні фінансової стратегії його розвитку є блок, що визначає аналіз і оцінку ризико-орієнтованих операцій.

Оцінюючи РОО, слід визнати, що неможливо в більшості ситуацій повністю усунути ризик, а отже, необхідно визначити допустимий рівень ризику – рівень, коли він перестає загрожувати суб'єкту господарювання. Це є основою для концепції прийнятного ризику.

При цьому застосовують такі типи аналізу та оцінки РОО:

- апріорно-стратегічний;
- оперативно-тактичний;
- апостеріорно-системний.

Апріорно-стратегічний аналіз базується на прогнозуванні виникнення РОО та включає розробку сценаріїв розвитку ризикових ситуацій, а також оцінку можливості їх виникнення та тяжкості наслідків.

На підставі проведеного оцінювання здійснюють вибір основних заходів з управління РОО, спрямованих насамперед на зменшення можливості виникнення ризикових ситуацій (запобігання ризикам) та тяжкості їх наслідків (стратегічні методи управління ризиками). Далі відбувається прогнозне оцінювання ефективності запропонованих заходів, на основі якого вносяться уточнення в прогнози ризиків та сценарії розвитку ризикових ситуацій.

Така оцінка РОО проводиться при відсутності реальної інформації про розвиток ризикової ситуації: основним джерелом для обґрунтування вибору розв'язку служать прогнозна або експертна інформація, а також база знань суб'єкта господарювання. Специфіка цих інформаційних джерел полягає в тому, що вони нерідко надають неточну (умовну) інформацію або забезпечують неоднозначний (множинний) вибір рішень. Апріорно-стратегічний аналіз, з одного боку, підвищує роль і значення бази знань суб'єкта господарювання; з іншого боку, некоректні алюзії (стереотипи) й аналогії приводять до росту ризиків прийняття помилкового рішення у фінансово-господарській сфері.

Оперативно-тактичний аналіз реалізується на стадії реалізації заходів щодо управління ризиками, тому його основним завданням є визначення достатності й ефективності прийнятих заходів щодо управління РОО. На цій стадії аналітичні дослідження включають:

- визначення ступеня відповідності між прогнозними сценаріями розвитку РОО і реальністю;
- виявлення нових або додаткових факторів ризику, не включених або не врахованих при проведенні апріорно-стратегічного аналізу;

- оцінку ефективності реалізованих заходів щодо управління РОО й обґрунтування додаткових управлінських рішень (якщо буде така потреба);
- оперативну оцінку ефективності внесених у якості уточнень і конкретизації заходів щодо управління ризиками відповідно до реальної ситуації і її динамікою.

Оперативно-тактичний аналіз ризиків реалізується в умовах високої динаміки реальної інформації про розвиток РОО: основним джерелом для обґрунтування вибору розв'язку служать дані, одержані під час моніторингу діяльності суб'єкта господарювання. Специфіка моніторингової інформації полягає в тому, що нерідко вона неструктурована й неформалізована – тим самим обмежує можливості застосовувати формальні методи обґрунтування прийнятих рішень.

Апостеріорно-системний аналіз ризиків господарської діяльності є основою для формування й розвитку системи управління РОО. Він базується на основі повної та вичерпної інформації про ризикові ситуації, які супроводжували процес фінансово-господарської діяльності чи окремих проектів. У ході цього аналізу формується база знань в області ризиків господарської діяльності:

- перелік можливих РОО;
- структура факторів внутрішнього й зовнішнього середовища та їх комбінація, що викликають виникнення ризиків;
- сценарії розвитку ризикових ситуацій та РОО;
- статистичні дані, що характеризують можливість і наслідки ризикових ситуацій;
- статистика ефективності заходів, прийнятих для управління ризиком і т.п.

Отримана інформація систематизується на основі сформованої системи класифікації ризиків, що, в свою чергу, дозволяє підвищити ефективність управління РОО в цілому за рахунок скорочення часу підготовки управлінських рішень, використання адекватних методів аналізу й рішень.

В залежності від стадії життєвого циклу ризикової ситуації конкретний зміст загальної функції аналізу й оцінки РОО істотно змінюється.

Таким чином, розробка заходів щодо управління ризиками господарської діяльності може бути ефективно реалізована лише в тому випадку, якщо попередньо були проведені аналіз і оцінювання РОО.

Література

1. Аналіз ризику. Вітлінський В.В., Наконечний С. І. Ризик у менеджменті. К.: ТОВ : «Борсфен-М», 1996. С. 24-34.
2. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій. Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 344с.
3. Яцишин, Світлана. Невизначеність як причина виникнення ризику Вектори розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі: тренди та перспективи : матеріали Національної науковопрактичної конференції [Тернопіль, 7 листопада 2019 р.]. / редкол. : П. Р. Пуцентейло, Р. Ф.

Бруханський, Н. П. Чорна [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 254-256. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/3660>

4. Яцишин С.Р. Ризикоорієнтовані операції в системі обліку: поняття, типологія, методи визначення Сучасні детермінанти фіскальної політики : локальний та міжнародний вимір : III Міжнар. наук.- практ. конф. [м. Тернопіль, 10 вересня 2019 р.] – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – С.304-307. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/37812>

5. Яцишин С. Р. Види аналізу ризико-орієнтованих операцій та його складові. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 22 травня 2020 р.] Тернопіль : ТНЕУ, 2020. С.227-229. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/39124>

6. Crouhy M. Galai D., Mark R. Risk management. McGraw-Hill, 2011. 717 p.